

N:o 22.

Ank. till Riksdagens Kansli den 21 Febr. 1880, kl. 6 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, i fråga om befrielse för folkskolelärarinna från skyldighet att vara delegare i folkskolelärarnes enke- och pupillkassa m. m.; Gifven Stockholms Slott den 20 Februari 1880.

Under åberopande af bilagda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastik-ärenden denna dag, angående väckt fråga om ändring af vissa för folkskolelärarnes enke- och pupillkassa, enligt nådiga reglementet den 15 Oktober 1875, meddelade bestämmelser, vill Kongl. Maj:t härmed i nåder föreslå, det Riksdagen måtte medgifva:

att lärarinna vid folkskola befrias från skyldigheten att vara delegare i folkskolelärarnes enke- och pupillkassa;

samt att de i 7 § af ofvannämnda reglemente omförmälda retroaktiva afgifter för enka eller barn efter delegare i kassan, som ej erlagt pensionsavgift för femton år, må upphöra.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Carl Gustaf Malmström.

Utdrag af Protokollet öfver Ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 20 Februari 1880.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: ALMQVIST,
Herr THYSELIUS,
LOVÉN,
Friherre VON OTTER,
FORSSELL,
ROSENSVÄRD,
VON STEYERN,
MALMSTRÖM.

17:o.

Föredragande Departementschefen anförde vidare:

Hos Eders Kongl. Maj:t har Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 24 April 1878 förmålt, att de i Kongl. reglementet för folkskolelärarnes enke- och pupillkassa den 15 Oktober 1875 lemnade föreskrifter, enligt hvilka hvarje lärarinna, som efter den 1 Januari 1876 erhåller ordinarie folkskoleläraretjänst, för hvilken skoldistriktet är delaktigt i folkskolelärarnes pensionsinrättning, skall vara delegare i nämnda kassa med skyldighet att, så länge hon är i tjänst, i årsafgift till kassan erlægga $1\frac{2}{3}$ procent af den lön, för hvilken skolområde eller skoldistrikt i afseende på delegarens egen pensionering vunnit delaktighet

i pensionsinrättningen, och, efter det hon frånträdt tjensten med pension, $1\frac{1}{4}$ procent af samma lön, emot det att, i fall hon aflider såsom lärarinna eller såsom pensionär och dervid efterlemnar barn, dessa må under vissa vilkor från kassan erhålla understöd, icke syntes Riksdagen innebära ett rättvist afvägande af rättigheter och skyldigheter mot hvarandra, emedan derigenom ålades folkskolelärarinna en icke obetydlig afgift till denna kassa både under den tid hon innehade sin tjenst och sedan hon som pensionär frånträdt densamma, utan att i regel någon motsvarande fördel bereddes henne, — att nemligen de fall, då qvinna, ehuru gift eller familjemoder, ändock kunde eller finge qvarstå som lärarinna vid en folkskola, torde vara så ytterst få och sällan förekommande, att de icke ens borde eller kunde tagas i betraktande, — att under sådana förhållanden både rättvisa och billighet torde fordra, att en ändring i detta stadgande egde rum, samt att en sådan bäst och lämpligast syntes kunna verkställas på det sätt, att det öfverlemnades åt folkskolelärarinnornas eget val att bestämman, huruvida de ville ingå som delegare i kassan eller icke.

Med anledning häraf och då Riksdagen icke egde den kännedom, som erfordrades för att bedöma, hvilket inflytande en dylik förändring i reglementet kunde komma att medföra i afseende på behofvet af ökad bidrag från statens sida till denna kassa, har Riksdagen, under uttalande af den åsigt, att folkskolelärarinna, som ej sjelf önskade att såsom delegare i kassan ingå, borde vara helt och hållet befriad från den i förenämnda reglemente stadgade årsafgift, i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes, efter sakens vidare utredning, till Riksdagen afgifva det förslag, hvartill omständigheterna kunde förledda.

Sedan Direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning i detta ärende afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och deruti hufvudsakligen yttrat, att genom den ifrågasatta förändringen sannolikt någon förlust skulle komma att för kassan uppstå, hvarföre Direktionen anhölle att, om Riksdagens framställning vunne bifall, få för kassan påräkna det ytterligare tillskott af statsmedel, som framdeles möjligen kunde finnas erforderligt; så har, på min anmodan, sekreteraren i Vetenskapsakademien, Professoren D. G. Lindhagen, verkställt beräkning i ändamål att utreda, huruvida den ifrågasatta befrielsen för folkskolelärarinna från förbindelsen att ovilkorligen vara delegare i kassan samt erlägga stadgade årsafgifter skulle medföra någon fara för kassans ekonomiska bestånd; och har dervid visat sig, att genom lärarinnornas nu stadgade årsafgifter bereddes kassan en vinst, som efter de för närvarande i tjenst

varande lärarinnornas antal kunde beräknas komma att uppgå till minst 3,000 kronor årligen, att denna vinst komme att ytterligare ökas i mån af lärarinnornas växande antal, samt att densamma, under nu varande förhållanden, ej vore behöflig för kassans bestånd, enär det till kassan utgående årliga bidrag af statsmedel, hvilket efter afdrag af det till förvaltningskostnadernas betäckande afsedda belopp utgjorde 53,000 kronor, ej endast fullt betäckte den förlust, kassan årligen gjorde på sina manliga delegare, utan äfven lemnade ett öfverskott.

Denna förlust uppginge nemligen enligt den uppgjorda beräkningen till 44,837 kronor, hvaraf dock en del betäcktes genom de i 7 § af det för kassan gällande reglemente föreskrifna retroaktiva afgifter för pension efter delegare, som ej erlagt pensionsavgift för femton år; så att kassans förlust på dess manliga delegare — efter afdrag af nämnda retroaktivaavgifter, som beräknats utgöra i medeltal 2,842 kronor — uppginge till endast 41,995 kronor, eller 11,005 kronor mindre än inkomsten af statsbidraget.

Efter förestående utredning har Direktionen den 24 sistlidne Januari på anmodan äfven afgifvit yttrande beträffande möjligheten för kassan att undvara förenämnda retroaktiva afgifter, som för närvarande ej syntes vara för kassan behöfliga, och dervid bland annat anfört, att Direktionen icke allenast icke hade något att erinra deremot att stadgandet rörande nämnda afgifter ur reglementet borttoges, utan ansåge en sådan åtgärd så mycket mera önskvärd, som icke blott det afdrag dessa afgifter medförde å de jemförelsevis små pensionerna i och för sig vore ganska betungande, utan äfven fölle synnerligen ojemnt för de särskilda pensionstagarne, i det att afgiften beräknades icke med ett efter pensionerna proportioneradt belopp, utan efter det belopp, för hvilket den affidne delegaren varit i kassan delaktig.

Ehuru sålunda det till skollärarynes enke- och pupillkassa nu utgående statsbidraget under närvarande förhållanden är fullt tillräckligt, torde likväl härvid icke böra lemnas oanmärkt, att i en framtid genom tillökning i de manliga skollärarynes antal och höjande af deras löner ett sådant förhållande möjligen skulle kunna inträda, att statsanslaget till dess nu varande belopp ej blefve tillräckligt för betäckande af kassans förlust på de manliga delegarne.

För att möta ett sådant behof, i fall det framdeles inträffar, måste Riksdagens medverkan då utan tvifvel tagas i anspråk; men då denna utväg synes mera öfverensstämmande med Riksdagens i detta ärende uttalade åsigt, än att för ett behof, som möjligen kan komma, men ock uteblifva, åtminstone ännu i lång tid, samla kapital genom pålagor på

personer, som deraf icke draga någon fördel, så torde denna framtida möjlighet icke böra hindra en åtgärd, som under nuvarande förhållanden synes påkallad af rättvisa och billighet; hvarföre, och då efter den lemnade utredningen kassans ställning vore för närvarande fullt bebyggad, om ej allenast lärarinnornas afgifter, utan ock de retroaktiva afgifterna upphörde, jag får i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t ville hos Riksdagen göra framställning derom att Riksdagen måtte medgifva: att lärarinna vid folkskola befrias från skyldigheten att vara delegare i folkskolelärarnes enke- och pupillkassa, samt att de i § 7 af ofvan nämnda nådiga reglemente omförmälda retroaktiva afgifter för enka eller barn efter delegare i kassan, som ej erlagt pensionsavgift för femton år, må upphöra.

På tillstyrkan af Statsrådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen härtill lemna nådigt bifall samt förordna, att i enlighet med ett af föredragande Departementschefen nu uppläst förslag nådig proposition i ämnet af den lydelse, bilagan vid detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflätas.

Ex protocollo

Carl Tornérhielm.